

Οι πρόσφυγες από την Ουκρανία και ο υποκριτικός «ανθρωπισμός» της ΕΕ

Του Θανάση Κούρκουλα

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, ο ΟΗΕ υπολογίζει σε πάνω από δύομισι εκατομμύρια τους πρόσφυγες που έχουν ήδη περάσει τα σύνορα της Ουκρανίας προς γειτονικές ευρωπαϊκές χώρες, ενώ η έξοδος των αμάχων συνεχίζεται αμείωτη. Κόσμος που τρέχει να σωθεί από τις οβίδες και τους πυράλλους του ρωσικού στρατού και από την εξαθλίωση σε κατεστραμμένες πόλεις όπως η Μαριούπολη και το Χάρκοβο. Εκεί που δεν υπάρχει πλέον ρεύμα, νερό και θέρμανση και ο κόσμος λιώνει χιόνια για να πιει νερό και να πλυθεί. Η συντριπτική πλειονότητα του προσφυγικού κύματος είναι γυναίκες, παιδιά και ηλικιωμένοι, καθώς οι επιστρατευμένοι άνδρες από 18 έως 60 ετών απαγορεύεται να φύγουν από τη χώρα.

Πρόκειται για το μεγαλύτερο προσφυγικό κύμα στην Ευρώπη από την εποχή του 2ου Παγκόσμιου πολέμου, που σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ δεν αποκλείεται να φτάσει τα 15 εκατομμύρια ανθρώπους αν ο πόλεμος κρατήσει αρκετές εβδομάδες και επεκταθεί στη δυτική Ουκρανία. «Σχεδόν 1 εκατομμύριο άνθρωποι ενδέχεται να εγκαταλείπουν τη χώρα κάθε εβδομάδα», είπε η Καρίν Κέλερ Σούτερ, υπουργός Δικαιοσύνης της Ελβετίας σε συνέντευξη Τύπου.

Βασική χώρα προορισμού της προσφυγιάς είναι η Πολωνία (υποδέχεται το 60% των προσφύγων), ενώ μεγάλους αριθμούς προσφύγων έχουν δεχτεί επίσης η Μολδαβία, η Ρουμανία, η Σλοβακία και η Ουγγαρία, χώρες που συνορεύουν με την Ουκρανία. Όμως τα караβάνια των θυμάτων του πολέμου δεν περιορίζονται στις χώρες πρώτης υποδοχής. Η Σουηδία εκτιμά πως θα φιλοξενήσει περίπου 70.000 πρόσφυγες, ενώ ήδη στην Ελλάδα οι

Ουκρανοί πρόσφυγες αγγίζουν τις 10.000 και στην Κύπρο τις 4.000. Οι πρόσφυγες κατευθύνονται σε όλες τις χώρες όπου ζουν Ουκρανοί μετανάστες, συγγενείς και φίλοι που μπορούν να τους φιλοξενήσουν για όσο χρειαστεί...

ΕΕ: αλληλεγγύη ή υποκρισία;

Από την πρώτη στιγμή του πολέμου η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετώπισε τους ξεριζωμένους Ουκρανούς με εντελώς διαφορετικό τρόπο από τους πρόσφυγες που προέρχονται από την Ασία και την Αφρική. Αντί για τείχη και παράνομες επαναπροωθήσεις, ενεργοποίησε για πρώτη φορά οδηγία για την προσωρινή προστασία των προσφύγων από την Ουκρανία χωρίς άμεση υποχρέωση κατάθεσης αιτήματος ασύλου, παρέχοντάς τους προσωρινές άδειες διαμονής για ένα έτος (με δυνατότητα ανανέωσης για άλλα δύο), άδειες εργασίας και πρόσβαση σε υγεία και εκπαίδευση. Σε αυτό το διάστημα οι Ουκρανοί πρόσφυγες δικαιούνται να καταθέτουν αιτήματα για διεθνή προστασία με βάση της Σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες, αιτούμενοι την προσφυγική ιδιότητα. Την «αγκαλιά» τους στους Ουκρανούς πρόσφυγες άνοιξαν και οι επονομαζόμενες χώρες του Βίζεγκραντ, μέχρι και η Ουγγαρία του ρατσιστή Όρμπαν, χώρα που είχε υψώσει συρματοπλέγματα στους Σύρους πρόσφυγες πριν από 7 χρόνια.

Από τη μεριά της ΕΕ δεν πρόκειται για κάποια αλλαγή στάσης στην αντιμετώπιση των προσφύγων, αλλά για πολιτικό καιροσκοπισμό. Για την ΕΕ, πρώτη προτεραιότητα είναι το δυτικόφιλο καθεστώς του Ζελένσκι που δέχεται επίθεση από τον ανταγωνιστή του NATO και της ΕΕ Πούτιν, όχι οι άνθρωποι που υποφέρουν και χρειάζονται βοήθεια και προστασία. Είναι για τους ίδιους λόγους που δεν καίγεται καρφάκι στα επιτελεία της ΕΕ για τις επιπτώσεις των κυρώσεων της στον Πούτιν πάνω στον ρωσικό πληθυσμό, που σήμερα σχηματίζει ατέλειωτες ουρές μπροστά από τα ΑΤΜ της Μόσχας. Πρόκειται για ανάλογα μέτρα και σταθμά με τον καθορισμό των περιοχών όπου -σύμφωνα με τους διεθνείς οργανισμούς- υφίσταται κίνδυνος για τη ζωή και την

ασφάλεια των ανθρώπων ανά τον κόσμο (που καθιστούν βásiμα τα αιτήματα ασύλου) αντί για άλλες που υποτίθεται πως δεν υφίσταται, με γνώμονα τους τρέχοντες γεωπολιτικούς συσχετισμούς. Για παράδειγμα, οι Ιρανοί αιτούντες άσυλο αντιμετωπίζονται από την ΕΕ ευνοϊκότερα από τους Αφγανούς πρόσφυγες που έρχονται από την Καμπούλ, ενώ η Τουρκία του Ερντογάν θεωρείται ασφαλής χώρα υποδοχής προσφύγων που υποχρεούται να εγκλωβίζει πρόσφυγες για να μην περνούν σε χώρες της ΕΕ...

Ρατσισμός

Όμως δεν είναι αυτός ο μόνος λόγος για την αντιμετώπιση της ΕΕ προς το ουκρανικό προσφυγικό κύμα. Το προφίλ των Ουκρανών προσφύγων είναι σύμφωνο με τα ρατσιστικά στερεότυπα των ξενόφοβων δυτικών κομμάτων: ξανθοί, γαλανομάτηδες και χριστιανοί που βάζουν την ΕΕ σε επιπρόσθετους μπελάδες και έξοδα, όμως αν μη τι άλλο συνάδουν με τις αποδεκτές κατηγορίες προσφύγων και μεταναστών που αρμόζουν στην ξενοφοβική αφήγηση περί «συμβατότητας πολιτισμών». Αυτός είναι ο λόγος που καταγγέλλονται ρατσιστικές διακρίσεις σε βάρος φοιτητών από αφρικανικές και ασιατικές χώρες που σπούδαζαν στην Ουκρανία όταν επιχειρούν να εισέλθουν ως πρόσφυγες στην Πολωνία και στην Ουγγαρία, παρότι η ζωή και η ασφάλειά τους κινδυνεύει εξίσου με όσους έχουν ουκρανικό διαβατήριο.

Ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρεζ, αναγκάστηκε πριν από μέρες να δηλώσει ότι «είναι σοκαρισμένος από τις πολυάριθμες αναφορές για ρατσισμό, διακρίσεις και παρενόχληση που υπέστησαν άνθρωποι διαφόρων φυλών, καθώς προσπαθούσαν να φύγουν από την Ουκρανία ή στις γειτονικές χώρες όπου ζήτησαν άσυλο». Μόλις πριν λίγους μήνες, η Πολωνία και η Λιθουανία αντιδρούσαν έντονα στην υποδοχή λίγων χιλιάδων προσφύγων, καταγωγής από ασιατικές χώρες, που ήθελαν, μέσω Λευκορωσίας, να έρθουν στην Ευρώπη, έστειλαν στρατεύματα στα σύνορα για να τους εμποδίσουν, έκαναν επαναπροωθήσεις, μιλούσαν για

«υβριδικό πόλεμο» εκ μέρους της Λευκορωσίας και είχαν εκφράσει τη βούληση να κατασκευάσουν τείχος στα σύνορα.

Τέλος υπάρχει μια καθόλου δευτερεύουσα διάσταση στον επιλεκτικό ανθρωπισμό της ΕΕ προς τους Ουκρανούς πρόσφυγες: ακόμα και αν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις των συνοριακών χωρών επιχειρούσαν να διατηρήσουν κλειστά τα σύνορά τους στην ουκρανική μεθόριο μετά από την έναρξη του πολέμου, το πιο πιθανό είναι οι προσφυγικές ροές να προσπερνούσαν από κάθε δυνατό διάδρομο προς την υπόλοιπη Ευρώπη χωρίς να ρωτήσουν τις κυβερνήσεις του Βίζεγκραντ και της ΕΕ. Μια τέτοια απόπειρα εγκλωβισμού των Ουκρανών προσφύγων στην εμπόλεμη ουκρανική πλευρά θα ξεσήκωνε τεράστια κατακραυγή, ενώ η ευρωπαϊκή ελίτ θα έμπαινε στο κάδρο των εγκληματιών πολέμου.

Ο Μηταράκης για τους «πραγματικούς πρόσφυγες»

Η Ελλάδα βρίσκεται στην ουρά της γραμμής της ΕΕ για το Ουκρανικό. «Αν πρέπει να πάρουμε και εμείς ως χώρα έναν αριθμό ανθρώπων, είμαστε διατεθειμένοι να το κάνουμε σε συνεργασία με την ΕΕ. Το κόστος θα καλυφθεί από την Ευρώπη», είχε δηλώσει απρόθυμα ο Μηταράκης στην αρχή του πολέμου. Το πόσο απρόθυμη ήταν η Ελλάδα να δεχτεί Ουκρανούς πρόσφυγες είχε φανεί από τα προληπτικά μέτρα που είχε λάβει λίγες μέρες πριν για να τους αποφύγει: με ημερομηνία 15/2/22 δημοσιεύτηκε, με την υπογραφή του υφυπουργού Εξωτερικών Βαρβιτσιώτη και του υπουργού Μετανάστευσης Μηταράκη, υπουργική απόφαση που χαρακτηρίζει «ασφαλή χώρα καταγωγής» την Ουκρανία, δίπλα σε χώρες όπως η Αίγυπτος του δικτάτορα Σίσι. Με την έναρξη του πολέμου, και αφού η Ευρώπη ξεκίνησε να δέχεται πρόσφυγες από την Ουκρανία, ο κ Μηταράκης δήλωσε ότι «η Ευρώπη και η Ελλάδα πρέπει να δείξουν έμπρακτη αλληλεγγύη στους πρόσφυγες από την Ουκρανία, τους οποίους ορθά χαρακτήρισα πραγματικούς πρόσφυγες. Η Ουκρανία συνορεύει με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η χώρα έχει δεχθεί

παράνομη εισβολή και οι άνθρωποι αυτοί έρχονται ευθεία από τη χώρα που κινδυνεύουν». Σύμφωνα με τα λεγόμενα του υπουργού, πραγματικοί πρόσφυγες είναι όσοι έρχονται «ευθεία από τη χώρα που κινδυνεύουν»... Όμως, δεν υπάρχει τέτοια πρόβλεψη στο διεθνές προσφυγικό δίκαιο ούτε στο κοινοτικό δίκαιο, δηλαδή ότι οι πρόσφυγες υποχρεούνται να ζητούν άσυλο μόνο σε χώρες γειτονικές με τη χώρα καταγωγής τους. Ο όρος είναι εφεύρημα και διαχωρίζει τους Ουκρανούς πρόσφυγες από άλλους, με απόλυτα ρατσιστικό τρόπο. Η υποκρισία της ελληνικής κυβέρνησης στην αντιμετώπιση των προσφύγων από την Ουκρανία είναι οφθαλμοφανής και στην ανύπαρκτη «προστασία» της Ελληνικής Κυβέρνησης προς τους ομογενείς της Ουκρανίας. Η περίφημη επιχείρηση «απεγκλωβισμού» των ελλήνων της Μαριούπολης κατέληξε στο φιάσκο της εξόδου από την χώρα μόλις 100 ανθρώπων...

Αντιρατσιστική απάντηση

Από τη μεριά του αντιρατσιστικού κινήματος χρειάζεται να απαιτήσουμε από την Ελλάδα και την ΕΕ να ανοίξουν τα σύνορά τους προς όλους τους πρόσφυγες όπως ακριβώς έκανε με τα θύματα του πολέμου της Ουκρανίας. Με δικαίωμα ασύλου και πλήρη δικαιώματα στην εργασία, την υγεία, την παιδεία και το κοινωνικό κράτος για κάθε πρόσφυγα και προσφύγισσα, ανεξάρτητα από χώρα προέλευσης, χρώμα δέρματος και θρησκεία. Χρειάζεται να απαιτήσουμε να σταματήσουν οι παράνομες επαναπροωθήσεις στον Έβρο και στα νησιά και να κλείσουν τα προσφυγικά στρατόπεδα-φυλακές στα σύνορα και στην ενδοχώρα: Ελεύθερη μετακίνηση των προσφύγων προς την ΕΕ και στο εσωτερικό της, όπως ισχύει για τους Ουκρανούς πρόσφυγες. Αυτό σημαίνει πραγματική αλληλεγγύη της ΕΕ και της Ελλάδας προς τους πρόσφυγες αντί για την υποκρισία της διαφορετικής μεταχείρισης «καλών» και «κακών» κατατρεγμένων.